

Зборник радова
РЕПУБЛИКА СРПСКА –
ПОЛОЖАЈ, ИСТОРИЈА,
ИДЕНТИТЕТ

Стручни рад

УДК 654:070.4(497.6RS)

DOI 10.7251/
RCIRZ2201199I

Запримљено: 28.09.2022.
Одобрено: 09.11.2022.

30 ГОДИНА РАДИО-ТЕЛЕВИЗИЈЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Драшко Игњатић^{1*}

Радио-телевизија Републике Српске

Сажетак: Радио-телевизија Републике Српске настала је и развијала се истовремено кад и Републике Српска. Аутор у овом раду излаже развојни пут јавног сервиса Републике Српске од периода почетка Одбрамбено-отаџбинског рата до данас. У раду је посебан акценат стављен на превазилажење тешкоћа које је доносило ратно и поратно вријеме, као и на технички и технолошки напредак у производњи програма у протеклих 30 година.

Кључне ријечи: Република Српска, Српска радио-телевизија, Радио-телевизија Републике Српске, јавни сервис.

¹ drasko.ignjatic@rtrs.tv

Скупштина српског народа у Босни и Херцеговини² 28. фебруара 1992. године усвојила је Устав Српске Републике БиХ, а исти дан донијела је и Закон о јавном информисању. Указ о проглашењу објављен је 23. марта 1992. године.³ На основу овог акта, одлуком Скупштине српског народа БиХ, 31. марта 1992. године, формално је настала Радио-телевизија српског народа БиХ.

Био је то конкретан предуслов за почетак процеса настанка националне телевизије, а истовремено се одвијао процес припреме за стварање нових студија у Бањој Луци и у Палама.

Непуних мјесец дана касније, 28. априла 1992. године, Влада Српске Републике БиХ (предсједник проф. др Бранко Ћерић) донијела је Одлуку о именовању вршилаца дужности⁴ главног и одговорног уредника Радио-телевизије српског народа БиХ. За в. д. главног уредника Телевизије постављен је Илија Гузина, а за в. д. главног уредника Радија српског народа БиХ именован је Ристо Ћого.⁵ Исти дан је први пут одређена и висина претплате за Радио-телевизију српског народа БиХ у износу од 300 динара.⁶

Стање у тадашњој републичкој телевизији ТВ Сарајево је у потпуности одражавало свеукупну хаотичност босанско-херцеговачке агоније у сецесионистичкој тежњи муслиманских и хрватских лидера и њиховој жељи да се БиХ одвоји од Југославије. Све је мање било могућности да се саслушају аргументи Срба и да се у новонасталој ситуацији новоизабрани лидери понашају одговорно и у складу са реалном ситуацијом. Референдум о независности БиХ проведен 01. марта 1992. године, без учешћа српског народа, али и неке друге одлуке муслиманских и хрватских политичара, директно су утицали на будућност односа у БиХ. На тај начин сецесионисти су одбили све релевантне приједлоге за мирно рјешење несугласица у БиХ и дефинитивно одабрали рат као опцију.

У таквој ситуацији све институције, јавна предузећа, привредни и пословни субјекти слиједили су политички образац. Ни медији нису били изузетак. Најважнија медијска кућа Телевизија Сарајево више није задовољавала интересе свих народа у БиХ, а почела је и кампања против Срба, по образцу специјалног рата и класичне пропаганде.

² У даљем тексту: БиХ.

³ *Службени гласник српског народа у Босни и Херцеговини*, 23.03.1992, бр. 4, 89.

⁴ У даљем тексту: в. д.

⁵ *Службени гласник српског народа у Босни и Херцеговини*, 09.05.1992, бр. 5, 125.

⁶ *Исто*, 126.

Важно је подсјетити да су оснивање своје телевизије, скоро годину дана раније, већ 1991. године, тражили представници општина са српском већином, незадовољни извјештавањем Телевизије Сарајево, посебно о ратним сукобима у Хрватској и односом према Србима као конститутивном народу који су жељели да остану у Југославији. Први састанак на коме су представници Заједнице општина Бања Лука са одговорним из Телевизије Сарајево изнијели своје примједбе, аргументе и захтјеве за реалним извјештавањем одржан је 31. јула 1991. године. На састанку је захтијевано да се омогући и гледање Телевизије Београд што до тада није било могуће. Састанак није уродио плодом. Ни на један захтјев није одговорено позитивно.⁷

Ови догађаји су били само увод у организовање Срба почетком 1992. године у тадашњој Социјалистичкој Републици БиХ. Био је то одговор због прегласавања и ускраћивања припадајућих права, укључујући и оно на фер и етично информисање. Логичан одговор био је стварање властите телевизије, односно електронског емитера, који ће задовољити потребе Срба и свих других грађана који живе на територији под контролом институција Републике Српске.

Представници бањалучке општине, након одлука Скупштине српског народа БиХ почетком 1992. године, преузимају одговорност за оспособљавање студија ТВ Бања Лука, дају налог да се почиње користити опрема која је до тада била на располагању сарајевском Информативно-техничком центру у Бањој Луци. У тим првим данима организовања били су Никола Деретић (касније први шеф ДЕСК-а Телевизије Бања Лука) Светлана Пезер, Остоја Барашин, Александар Шукало.⁸

Већи дио преузете опреме је купљен у доба Олимпијаде у Сарајеву 1984. године и након употребе прослијеђен центру у Бањој Луци. Опрема је била исправна, али поприлично истрошена и превазиђена. Била су то у ствари два стара магнетоскопа, Јуматик монтажа, кориштена је и једна приватна ВХС монтажа, а као магнетоскоп ВХС камера. Са те камере су емитовани и прилози директно у реализацији програма.⁹

⁷ Четврт вијека Радио-телевизије Републике Српске, Документарни филм, режисер Мишо Кочић (Бања Лука: РТРС, 2017). Обратити пажњу на изјаву Николе Деретића, првог шефа ДЕСК-а ТВ Бања Лука.

⁸ Четврт вијека Радио-телевизије Републике Српске, Документарни филм, режисер Мишо Кочић (Бања Лука: РТРС, 2017). Обратити пажњу на изјаву Остоје Барашина, првог реализатора *Дневника*.

⁹ Четврт вијека Радио-телевизије Републике Српске, Документарни филм, режисер Мишо Кочић (Бања Лука: РТРС, 2017). Обратити пажњу на изјаву Бориса Бабића, првог монтажера ТВ Бања Лука.

Након преузимања и сервисирања опреме, коју су обавили стручњаци из Београда, одлучено је да 19. априла 1992. године почне емитовање програма и то *Дневника*. Први *Дневник* водили су Драган Стегић и Вишња Бајић Прерадовић, новинари Радија Бања Лука. Тако је експериментални програм ТВ Бања Лука експресно преточен у званично емитовање. У постојећим околностима, ове прве покушаје пратили су технички, реализаторски и остали проблеми. Све је то остало у сјени заноса и чињенице да је почело емитовање властитог програма и да народ у Републици Српској има своју телевизију. У тим првим данима, у редакцији, између осталих, били су Гордана Пртина, Лазар Петровић, Милош Паликовић, Љубомир Паљевић, Борис Бабић, Остоја Барашин и други. Долази и велики број квалитетних новинара, а огроман траг у раду редакције оставио је Милан Зорић који је био ментор већини новопридошлих.

У Сарајеву се већ осјећала велика пресија на Србе. Новинари и техничко особље запослени у ТВ Сарајево су знали да им нема опстанка у таквом окружењу и почели су се пребацивати на српску територију. Већина је тако стигла у Пале. Била је то срећа у несрећи јер су се ту срели професионалци с дугим радним стажом, знањем и рјешеношћу да направе свој медиј.

У Бањој Луци су постојали минимални услови за успостављање телевизијске продукције. Потпуно другачија ситуација је била у Палама. Тамо је предстојало подизање телевизије од почетка, од потраге за просторијама, техником, кадровима и свим осталим предусловима за организовање телевизијског канала. Ништа од студијске опреме није било, ни микрофона, ни расвјете, само два ухера и двије нагре (уређаји за снимање звука, преваходно за радијске станице, прим. аут.). Постојали су неки незванични разговори с познатим продуцентом да се обезбиједе три камере и опреми импровизовани студио у кино сали.¹⁰ Испоставило се да је оно што је увијек најважније, људи и њихов ангажман, пресудно утицало да се у рекордном року нови емитер у Републици Српској, „Канал С“, позиционира као успјешна и квалитетна редакција. Искусни, професионални и мотивисани новинари, али и други телевизијски упосленици, који су до јуче радили на ТВ Сарајево, убрзо су утемељили функционисање новог система, свакодневно унапређујући квалитет извјештавања, али и других програма. Међу првима ту су били: Миодраг Тарана, Тодор Дутина, Момчило Милидраг, Свето Бијелић, Сања Ерић, Огњен Михаиловић и други. Резултат оваквог ангажмана

¹⁰ Четврт вијека Радио-телевизије Републике Српске, Документарни филм, режисер Мишо Кочић (Бања Лука: РТРС, 2017). Обратите пажњу на изјаву Бошка Будише, пензионисаног инжењера (до 1992. године технолог за ТВ технологију РТВ Сарајево).

био је ускоро видљив. Већ 29. априла 1992. године из Пала је реализовано прво укључење у *Дневник* ТВ Нови Сад. Био је то један од првих програма који је припремила екипа српских новинара, независно од тадашње ТВ Сарајево. Тада се у етеру први пут чула одредница – „Телевизија српског народа Босне и Херцеговине“. Први *Дневник* „Канала С“ из Пала реализован је 6. маја 1992. године. Уредник и водитељ био је Илија Гузина, а први гост *Дневника* Бранко Ђерић, премијер. Тиме је почело свакодневно емитовање програма новоосноване Телевизије у трајању од два часа.

С обзиром на важности Информативног програма у чијем средишту је био *Дневник*, накнадно је одлучено да се као Дан телевизије обиљежава 19. април 1992. године, дан када је из студија Телевизије Бања Лука емитован први *Дневник*.

У историји Радио-телевизије Републике Српске¹¹ остаће још забиљежено да је првобитну одлуку о оснивању Јавног предузећа Радио-телевизије Републике Српске донијела Народна скупштина Републике Српске на сједници, одржаној 31. октобра 1992. године.¹² Јавно предузеће Радио-телевизија Републике Српске, Одлуком Народне скупштине Републике Српске, од 30. децембра 1993. године, основано је као Јавно предузеће Српска радио-телевизија, са п. о. Сарајево.¹³ Одлуком о измјенама и допунама Закона о радио-телевизији¹⁴ измијењен је назив предузећа, и сједиште, које гласи: Јавно предузеће Радио-телевизија Републике Српске, са п. о. Бања Лука.

Повезивањем два студија у Бањој Луци и Палама, 31. децембра 1993. године, успостављен је заједнички систем преноса и емитовања програма Српске радио-телевизије.

Први заједнички *Дневник* Српске радио-телевизије из студија у Бањој Луци и Палама реализован је 13. јула 1994. године, а водили су га Ристо Ђого и Ненад Новаковић. Оба уредника су се сликом, симболично, појавила свако у свом квадрату на цијелом екрану! Тиме је практично потврђено јединство система и студија у Палама и Бањој Луци. Овакав систем је функционисао уз реализаторска и техничка унапређења све до 1997. године и промјене у раду и уређивачкој политици РТРС-а.

Телевизија се у рату суочила са безброј искушења: техничких, кадровских, војних и оних најтежих - губитака својих људи. Због тога никада неће

¹¹ У даљем тексту: РТРС.

¹² *Службени гласник Републике Српске*, 18.12.1992, бр. 19, 789.

¹³ *Службени гласник Републике Српске*, 30.12.1993, бр. 26, 1029.

¹⁴ *Службени гласник Републике Српске*, бр. 23/99.

бити заборављени Саша Колевски (1969-1995), Горан Пејчиновић (1972-1995), Младен Обрадовић (1968-1992), Драган Клачар (1968-1992) и Љубомир Керкез (1958-1992) који су погинули на радним задацима. Патриотизам наших колега и њихово жртвовање заслужују посебно поштовање и захвалност. У сјећање на њихову жртву у Бањој Луци је, у РТВ дому, 17. априла 2017. године постављена спомен-плоча.

Свакодневни рад на телевизији тада је био условљен ратним дејствима. Није било електричне енергије, није било возила, горива, није било касета, није било основних, минималних услова за функционисање, али ипак није престајало емитовање програма.

Тешко је било поднијети тотално НАТО бомбардовање предајника и репетитора. Од августа до октобра 1995. године срушени су сви предајници Телевизије. Био је то рат у циљу прекида комуникација. Захваљујући огромном ентузијазму, вјештини и труду наших инжењера систем је поново успостављен у рекордном року и већа мјеста су имала сигнал Телевизије већ за десетак часова од рушења.

Ни након рата не мањка озбиљних изазова.

Политички односи у Републици Српској су на сцену донијели промјене и антагонизам између појединих регија у Републици Српској. Сукоб источног и западног дијела Републике Српске оличени су у, поједностављено речено, неслагању предсједнице Биљане Плавшић и бившег предсједника Радована Караџића. Овај сукоб се неминовно одразио и на медијску сцену. У таквим околностима 1997. године долази прво до привременог прекида, а онда, 24. августа 1997. године, и до престанка сарадње студија. Овај тежак и мучан процес није потрајао дуго, али је утицао на позиције, одлуке и ставове већине запослених у Српској радио-телевизији. Различита перцепција о овим догађајима дуго је била табу тема унутар РТРС-а и тешко да ће у догледно вријеме бити приближени ставови, да ће се рационално и утемељено дефинисати поменуто вријеме. Чињеница је и оно што је најважније, да је тадашња Српска радио-телевизија опстала и из свега тога почела грађење модерне и савремене телевизије. Поменути догађаји ни у једном сегменту нису представљали сметњу односу према послу и матичној кући што свједочи о унутрашњој снази да се Телевизија обнови и прихвати позитивне трендове.

Поново успостављање јединственог система производње и емитовања програма, те континуитета Српске радио-телевизије убрзала је и међународна заједница која је ултимативно инсистирала на реформи телевизије. Првог дана октобра 1997. године СФОР је преузео све предајнике, а 13. фебруара 1998. године успостављена је функција међународног адми-

нистратора у оквиру привремених аранжмана за руковођење Српске радио-телевизије. Влада Републике Српске потписала је са ОХР-ом¹⁵ споразум којим се успостављају прелазни аранжмани за реструктурирање Српске радио-телевизије у складу са европским стандардима јавног РТВ сервиса. Споразум је допуњен Меморандумом о разумијевању од 17. августа 1998. године. Влада Републике Српске се обавезала да ће успоставити механизам транспарентног и поузданог финансирања РТРС-а. Високи представник Волфганг Петрич, 31. августа 1999. године, донио је Одлуку о измјенама и допунама Закона о РТРС-у.¹⁶

Овлашћења супервизора, односно ОХР-а, била су велика. Имао је право вета на све одлуке Управног одбора, чији је био члан у име међународне заједнице.

У оквиру овог процеса Српска радио-телевизија је промијенила име и од 15. септембра 1999. године постаје Радио-телевизија Републике Српске и дио Јавног РТВ система БиХ.

Период прелазних аранжмана међународне заједнице од 1998. до 2006. године, упркос бројним проблемима, понекад и ригидним захтјевима и поступцима супервизора, искоришћен је за додатне едукације и побољшање професионалних стандарда. Велики дио наших новинара имао је могућност да се едукује путем двогодишњег Партнерства за промјене Би-Би-Сија, али и Дојче велеа, Високе школе новинарства из Лила (Француска), те разних других радионица, едукација, школа и курсева. Тиме је РТРС, као један од јавних сервиса у БиХ, успоставио респектабилан систем вриједности прилагођен значају и интересима Републике Српске и гледалаца, којима је једино обавезан и одговоран.

У овом периоду су снаге СФОР-а у више наврата упадале у архив РТРС-а и изузимале највредније материјале. Јавни сервис Републике Српске тако је трајно изгубио ратне снимке и свједочења о Одбрамбено-отаџбинском рату.

Од тада до данас пређен је огроман пут. На том путу 11. маја 2006. године Народна скупштина Републике Српске усвојила је Закон о Радио-телевизији Републике Српске. Према том закону оснивач РТРС-а је Република Српска, а предвиђено је да права и обавезе према РТРС-у обавља Народна скупштина која бира и чланове Управног одбора РТРС-а.¹⁷

¹⁵ Канцеларија високог представника.

¹⁶ *Службени гласник Републике Српске*, 15.10.1999, бр. 23, 548.

¹⁷ Народна скупштина Републике Српске, Закон о Радио-телевизији Републике Српске, број 01-556/06, 11.05.2006.

У складу са Законом, између осталог, у документе је уграђено да РТРС, као јавни сервис, за своје дјеловање одговара јавности и у свом дјеловању поштује њихове интересе. У остваривању програмских начела и обавеза РТРС је дужна у телевизијским и радијским програмима поштовати и испуњавати највише стручне критеријуме, етичка начела и професионално признате стандарде независног новинарства.

У складу са обавезом Јавног сервиса Републике Српске покретале су се и трајале бројне емисије, серијали, музички и други програми. Редакције су мијењале имена, програми формате, преклапали се у садржајима и тражили више простора, али увијек у потрази за квалитетом и добром причом. Генерално, РТРС је отворила свој програм тек после 2000. године, након првог таласа супервизије и потребе међународне заједнице за апсолутном контролом. Дошло је до покретања нових емисија и садржаја. То вријеме било је у знаку истинског грађења Јавног сервиса и његове структуре. Тада је рађено више од 60 емисија.

Дневник је симбол Информативног програма и есенција за све друге информативне емисије. Овај програм, одолијевао је и одолијева свим изазовима, доносећи увијек информацију као поштовање професије и одговор на изузетне захтјеве времена и политичке стварности. Избалансираност и основна улога, дефинисана законским, али и етичким принципима чувала је и чуваће највише професионалне и демократске вриједности. Зато је *Дневник* симбол цијеле Телевизије, као институције од републичког и националног значаја.

Ту је и велики број атрактивних и дуговјечних емисија као што су најстарије емисије уз *Дневник*, *Бањалучка ђанорама* и *Сној*, емисија о пољопривреди (прва емисија емитована 25. фебруара 1993. године). Временом су се развијале и дијалогске емисије, магацини, *Јушарњи програми*, сервисне информације, аналитичке, истраживачке приче итд. Отуд већина гледалаца памти и данас *Видик*, *Ало да вас њишам*, *Свијет изблиза*, *Пресини*, *Некад било*, *Инштервју* и друге емисије.

Трагични догађаји су највећа искушења за телевизијске станице. Смрт председника Републике Српске Милана Јелића, (26. март 1956 - 30. септембар 2007. године), представљала је за РТРС велики испит и професионалну обавезу. За само неколико часова мобилисани су технички капацитети и осмишљен план за надљудски ангажман. Двоје репортажних кола се мултиплицирају и покривају у директном преносу испраћај из Добоја, долазак у Бању Луку, комеморације у Скупштини, Позоришту Републике Српске и Банском двору. Све у директним преносима на пет локација са људима који чврстом вољом чине програмска и техничка чуда.

РTPC 2014. године извјештава из поплавлених подручја од првог дана. Одсјечене комуникације, недостатак основних услова за рад, недостатак електричне енергије, преносних веза, често на ивици егзистенцијалне непосредне опасности, нису били препрека за праћење ситуације у пострадалим мјестима. Гледаоци су уз екране, буди се солидарност, сазнају вијести о најмилијима, умирује и консолидује. Улогу Јавног сервиса Републике Српске РTPC је потврдила професионалним и континуираним праћењем ситуације у вези са пандемијом Корона вируса од 2020. године. Свакодневни извјештаји, праћење новинарских конференција и обраћања уживо представника надлежних институција у великој мјери су утицали на јавност која је на тај начин имала правовремену и квалитетну информацију. Из тог времена остаће упамћен и први документарни филм о Ковиду новинарке Биљане Марић и режисера Бранка Лазића под називом *Нема хероја без маске*.

Директни преноси су велики изазов и у другим програмским садржајима. Тако је РTPC неке спортске манифестације радио први пут у свијету у екстремним условима.

Пренос уживо са Свјетског првенства у рафтингу од 17. до 24. маја 2009. године у Бањој Луци обезбиједио је РTPC-у мјесто у историји овог спорта, али и у историји свјетских телевизија. Нова репортажна кола била су у функцији снимања и емитовања програма са захтјевних локалитета у кањону Врбаса. Као круна овог јединственог пројекта може се узети директан пренос ноћних трка гдје је РTPC постала, са најбољим рафтинг посадама, првак свијета у својој телевизијској конкуренцији!

Ова искуства, али и други слични пројекти директних преноса спортских догађаја, капитализовани су посљедњих година у јединственим подухватима за домаће услове. Бањалучки полумаратон и бицикличке трке привукли су велику пажњу, а партнерство и професионалност на част свим грађанима Републике Српске и свим љубитељима здравог живота и спорта. Спортски новинари извјештавали су са олимпијских игара, европских и свјетских такмичења и никада није било лако, али је увијек било с поносом и професионализмом са знаком РTPC-а. Ниједна станица у Републици Српској није посветила толико пажње домаћем спорту, афирмацији Републике Српске и њене младости. Добојски рукометни ТВ турнир није случајно понио то име и ту је нераскидива веза спорта и Телевизије. Слично је и са кошарком, тенисом, фудбалом, али и кајаком, падобранством и свим другим спортовима који живе у Српској. Није то само обавеза, него и стратегија и одлука РTPC-а да афирмише младе људе и да покаже да се рад и фер-плеј исплате у животу.

Генерације најмлађих одрастале су уз Дјечји програм. Училе, забављале се и учествовале у серијалима: *Шарени буквар, Дјечја радионица, Приче ветеринара Болеџа, Ницо цврчак, Ницо радозналац, Кики шоу, Озбиљни забавник...* За њих је морао да буде обезбијеђен и програм из популарних свјетских продукција цртаних филмова и других програма за дјецу.

Културни и образовни програм су не само обавеза Јавног сервиса, него и истинско опредјељење РТРС-а у времену комерцијализације телевизијских садржаја и експанзије ријалитија и кича. Националним програмом се афирмишу квалитетни домаћи умјетници, научници и талентовани ствараоци. Овим емисијама од заборава је сачувано материјално и духовно, културно и историјско наслеђе у Републици Српској. У емисијама *Мали ноћни разговори, Културни круг, Библион, Светилници, Прозорница, Арш машина* и друге сродне емисије промовисан је значај и вриједност неше културе. РТРС је увијек покушавала да гледаоцима приближи културне догађаје од националног значаја, без обзира на то колико редитељски и технички они били компликовани. Сви још памте када је Јовану Дучићу, великом пјеснику и патриоти, испуњена жеља да буде сахрањен у отаџбини, у његовом Требињу, 22. октобра 2000. године. Може се рећи да је то био јединствен подухват РТРС-а, уз ангажман цјелокупног система. Био је то за то вријеме прави продукцијски подвиг, праћење цјелокупног тока преноса посмртних остатака нашег великана из Либертвила у Сједињеним Америчким Државама у његово коначно почивалиште, манастир Херцеговачку Грачаницу, на Црквини у Требињу.

Уложен је огроман труд у оквиру властитих могућности у Играни и Документарни програм. Продукција Документарног програма покренута је још у рату свједочећи о страдањима. То су слике истргнуте из људског живота, патње, ратног хаоса и жеље за преживљавањем. Тај континуитет настављен је и обогаћен савременом продукцијом достигавши пуну зрелост. Више година заредом РТРС је добитник награда за укупну продукцију Документарног програма у региону. Још већа награда је у препознавању домаћих аутора и филмова међу гледаоцима и познаваоцима. Сваке године све је више награда и све више филмова на фестивалима и другим конкурсима. Немогуће је све побројати на нивоу БиХ, регије и свијета: Сњежан Лаловић, Бранко Лазић, Мира Лолић Мочевећ, Сњежана Брезе, Денис Бојић, Синиша Грабеж, Милана Мајар, Жана Вукосављевић, Тамара Ђурувија, Далиборка Бајић, Зоран Пејичић и многи други аутори РТРС-а.

Новинари РТРС-а су добитници бројних признања и за вјерски програм и најпрофесионалније праћење обиљежавања вјерских догађаја. Сви ови програми реализовани су беспријекорно и уз свеопште задовољство вјер-

ника, црквених великодостојника и одговорних представника заједнице. Телевизија је увијек и у тим ситуацијама била спона и коректив, одмјерено, достојанствено и стамено свједочећи о вриједности Републике Српске као зрелог и толерантног друштва.

Новим пројектима настоји се да осим савремене тематике РТРС да допринос и култури сјећања о страдању српског народа у Другом свјетском рату и Одбрамбено-отаџбинском рату. У том смислу серијал филмова под називом *Три боје отаџбине*, поводом три деценије од настанка и постојања Републике Српске, врхунски је допринос хроници и свједочењу о том времену. Кроз четири филма, савременицима, али и нараштајима који су рођени касније, предочено је поштено и истинито казивање о вриједностима наше Републике, искуству и жељи за дугогодишњим опстанком. Велики допринос је и серија интервјуа *Свједочење* у којој у 36 емисија говоре ствараоци Републике Српске.¹⁸ Аутентичност тог серијала забиљежена је и у књизи у којој су сви ти интервјуи обједињени.

Поводом 30 година РТРС-а објављена је и фото-монографија у којој се налази пресјек рада Телевизије отргнут од заборава кроз аутентичне слике с терана и посебних догађаја.¹⁹ Посебна, национална вриједност је архива РТРС-а са 25.000 сати архивираног материјала од чега би 15.000 сати требало дигитализовати. Не треба занемарити чињеницу да су Република Српска и РТРС настале у исто вријеме тако да је телевизијски и радијски архив истовремено и архив настанка и стварања Републике Српске, прави бисер и истинска вриједност домаће баштине.²⁰

РТРС је јединствена на овим просторима и по његовању музичког програма. Овај програм, установљен бескомпромисном борбом против шунда и промовисањем истинских квалитета изњедрио је неке од антологијских програма који су постали дио традиције Републике Српске. *Ђурђевдански фестивал дјецје њјесме* најбољи је примјер. Од 1994. године гледаоце је пјесмом увесељавало више од 420 малих умјетника, за које је написано више од 400 оригиналних композиција домаћих и страних аутора. Од 1998. године *Ђурђевдански фестивал* је проглашен републичком културном манифестацијом музичког стваралаштва за дјецу. Комплетну продукцију од Педа-

¹⁸ Три боје отаџбине: Свједочење, документарни серијал, ур. Милка Тошић и др. (Бања Лука: РТРС, 2022).

¹⁹ Милка Тошић и др., ур., *Три боје отаџбине: Свједочење* (Бања Лука: 2022).

²⁰ Четврт вијека Радио-телевизије Републике Српске, Документарни филм, режисер Мишо Кочић (Бања Лука: РТРС, 2017). Обратити пажњу на изјаву Горана Митровића, главног архивара РТРС-а.

гошког завода Републике Српске преузела је Радио-телевизија Републике Српске. Од 2004. године фестивал има међународни карактер и до сада су учествовали извођачи из Јапана, Канаде, Русије, Бјелорусије, Украјине, Пољске, Румуније, Француске, Италије, Малте, Мађарске, Бугарске, Словеније, Хрватске, Србије, Црне Горе, Македоније и Босне и Херцеговине.

У музичком програму велику пажњу РТРС посвећује фолклорном наслеђу и чувању традиције, дјелима класика попут Владе Милошевића и других националних аутора.

Много је још емисија и аутора који су својим професионализмом заслужили пажњу гледалаца. Било би потребно много простора само да се помену, али ненадмашни су у сјећању: *Каји завичаја са Славишом Сабљићем, Оћнишћа, Тамо далеко, Зайис о селу, Бона Хомо, Православне цркве и манастири, Сшуйови духовности*.

У протеклим годинама издвојиле су се емисије које по свом садржају и приступу могу да буду емитоване на свим јавним емитерима у регији: *К'о леји сан, Живош је на селу, Може и друтачије*, а по професионалним, техничким и продукцијским захтјевима и пројекат *Караван*. Свих ових програмских и професионалних успјеха и садржаја не би било без преданог рада запослених у свим структурама Телевизије.

Послије дугогодишње производње програма у импровизованим условима ненамјенских просторија Банског двора у Бањој Луци Телевизија Републике Српске 30. априла 2010. године преселила је у нови, савремени РТВ дом са 6.000 квадратних метара корисног простора. Радио и Телевизија, који су годинама функционисали одвојено, коначно су се нашли под истим кровом. Тиме су створени услови за ефикаснији рад и производњу квалитетнијег програма. Протеклих година завршено је опремање највећег продукцијског студија у РТВ дому који посједује најсавременију лед расвјету, аудио и видео режију и модерни систем за емитовање програма. Овај пројекат завршен је уз помоћ Владе Републике Српске у оквиру техничко-технолошког опремања РТРС-а.

У РТРС-у протеклих 25 година радило је више од 1.500 људи. Већ петнаест година број запослених у цијелом систему је нешто више од 600. Они су запослени на Телевизији, Радију, заједничким службама, информативно-техничким центрима и дописништвима, на предајницима. Захваљујући њима РТРС може сваког тренутка да обезбиједи информације из 63 општине (од тога десет градова) Републике Српске. Информативно-технички центри у Источном Сарајеву, Требињу, Бијељини, Добоју, Брчком и Приједору, дописништво у Београду, као и Служба преноса и емитовања програма представљају огромну подршку систему. Овај број запослених

и организација сектора је прилагођена нашим условима, обиму посла и професионалним потребама.

За протеклих 30 година мијењале су се уређивачке политике и перцепције гледалаца и слушалаца према највећем медију. Константа је увијек била сервис Републици Српској, али и одговорност. На функцији генералних директора евидентирано је петнаест мандата:

1. Александар Шукало од 28.02.1992. до 06.02.1994. године (ТВ Бања Лука)
2. Војо Купрешанин од 07.02.1994. до 18.11.1994. године
3. Мирослав Тохољ од 18.11.1994. до 29.12.1994. године
4. Милан Зорић од 29.12.1994. до 24.06.1996. године
5. Илија Гузина од 24.06.1996. до 18.04.1997. године
6. Мирослав Тохољ од 18.04.1997. до 13.02.1998. године
7. Анђелко Козомара од 13.02.1998. до 27.07.2000. године
8. Јелена Давидовић од 28.07.2000. до 25.04.2002. године
9. Радомир Нешковић од 25.04.2002. до 17.12.2002. године
10. Драган Давидовић од 17.12.2002. до 30.09.2013. године
11. Рајко Радовановић (в. д.) од 01.10.2013. до 21.03.2014. године
12. Драшко Милиновић од 22.03.2014. до 26.12.2019. године
13. Милан Трбојевић (в. д.) од 27.12.2019. до 06.08.2020. године
14. Младен Бранковић (в. д.) од 07.08.2020. до 08.03.2021. године
15. Дијана Миланковић од 08.03.2021.

РТРС-у је за квалитетан рад и друштвени значај уручено много признања и награда код нас, у регији и свијету. За све заслуге током протеклих 30 година Радио-телевизија Републике Српске одликована је два пута, а поводом педесет година постојања одликован је и Радио Републике Српске.

Први пут предсједник Републике Српске Рајко Кузмановић одликовао је РТРС, 14. априла 2010. године, Орденом заставе Републике Српске са сребрним вијенцем.²¹ РТРС је, како се наводи у Указу о додјели, одликован за рад и изванредне заслуге у послјератном развоју, учвршћењу мира и међународне сарадње, развијању и јачању демократске свијести, као и достигнућа чији значај има шире размјере и допринос афирмацији Републике Српске.

Предсједница Републике Српске Жељка Цвијановић, поводом тридесет година постојања и рада Јавног сервиса Радио-телевизије Републике Српске,

²¹ *Службени гласник Републике Српске*, Одлука број 01-136-340-1/10, 20.04.2010, бр. 35.

19. априла 2022. године, одликовала је РТРС Орденом заставе Републике Српске са златним вијенцем. У Указу о одликовању се наводи да је ово високо признање додијељено за резултате и достигнућа у пружању тачних и правовремених информација које су од општег значаја за информисање јавног мњења, чувајући и његујући демократско право на слободу изражавања и говора, чиме се доприноси општој афирмацији и очувању Републике Српске.²²

Велико признање додијељено је и Радију Републике Српске на Дан Републике, 9. јанура 2017. године. Орден Његоша I реда уручио је предсједник Републике Српске Милорад Додик за, како се наводи у Указу, достигнућа од ширег значаја и размјера у афирмацији Републике Српске.²³

РТРС је 22. марта 2015. године почео с експерименталним емитовањем канала *РТРС Плус*, а од 19. априла 2015. године овај програм се емитује путем кабловских оператера у Републици Српској, БиХ, али и путем појединих провајдера у региону.

На програму *РТРС Плус-а* гледаоцима је омогућено праћење сједница Народне скупштине Републике Српске, као и, у прихватљивијим терминима, домаћих културних, образовних, музичких, спортских и других програмских садржаја, испуњавајући тако улогу Јавног радио-телевизијског сервиса.

Већ је поменуто да је Радио Републике Српске један од сектора РТРС-а и значајан ослонац у испуњавању обавеза Јавног сервиса Српске. Радио, с једне стране, баштини традицију Радија Бања Лука, који је почео с радом 2. фебруара 1967. године и наравно традицију Српске радио-телевизије, односно РТРС-а. Радио је одувјек био са посебним шармом и професионалним инстинктом у свом раду. Заједно са Телевизијом налазио се у првим редовима када је требало информисати у деликатним ситуацијама, од ратног времена и чувених емисија *С борцима Крајине* Милке Тошић до мирнодопских подухвата извјештавања о временским непогодама, повезујући унесрећене са спасиоцима. Свакодневно Радио емитује свој програм 24 часа и структура разноврсности садржаја у складу је са обавезама Јавног сервиса. Немогуће је говорити о Радију, а не сјетити се Обрена Пејовића, Миленка Стојичића, Јадранке Мудреновић, Слободанке Вујанић, Милана Хајдуковића, Милорада Кењаловића и других радијских доајена.

Већина телевизијских и радијских емисија у продукцији РТРС-а може се погледати и на порталу www.rtrs.tv који је будућност и огромна подршка новим новинарским изразима, спона с нашим гледаоцима и одговор на захтјеве савремених корисника.

²² Службени гласник Републике Српске, Одлука број 01-136-1701/22, 20.04.2022, бр. 35.

²³ Службени гласник Републике Српске, Одлука број 01-136-32/17, 05.01.2017, бр. 1.

Тај процес је увелико олакшан од октобра 2012. године преласком Сектора Медија центра (технике) у РТВ дом. Тиме је (на Телевизији) извршена трансформација са аналогног на дигитални систем рада и емитовања програма. Истовремено је почело емитовање програма у SD стандарду и формату слике 16:9. Захваљујући тзв. SONAPS систему за производњу Информативног програма велики дио посла је централизован, односно сви текстови и прилози су корисницима постали доступни на једном мјесту. То значи да је рад у РТРС-у олакшан запосленима и на Радију и на Телевизији, а наравно пун увид у све текстове имају и запослени у мултимедији.

Од априла 2018. године РТРС посједује HD репортажна кола која се користе за директне преносе, али и снимање догађаја из културе, политике, музике и спорта.

РТРС емитује ТВ сигнал са 4 матична објекта на Козари, Удригову, Великом Жепу и Требави. Програм се свакодневно емитује и са 100 емисионих локација, а тиме је покривено ТВ сигналом више од 95% територије у Републици Српској. Сигнал је присутан и са 30 радио-предајника, чиме је покривено 99% домаће територије. Ту издвајамо предајник на Козари, снаге 5kW, који има највећу зону покривености и Леотар у Требињу.

Истовремено, РТРС је веома активна и учествује у процесу дигитализације на нивоу БиХ, гдје је начелно постигнута сагласност и покретање тендера. Представници РТРС-а у овом процесу су успјели да сачувају интерес своје телевизије, која ће постати власник и управљач комплетне дигиталне опреме која се налази на простору Републике Српске. РТРС располаже и дијелом дигиталног сигнала који је 2016. године повезао подручја Сарајева, Мостара и Бање Луке. Дигитални сигнал који се емитује са простора Републике Српске контролише РТРС са Козаре и Требевића. Завршетком овог, слободно се може рећи, мега-пројекта за све јавне емитере дигиталним сигналом ће бити покривена цијела територија Босне и Херцеговине. То значи да ће сигнал РТРС-а бити доступан у сваком домаћинству, како у Републици Српској тако и у Федерацији БиХ. То је велика новина јер према актуелној законској регулативи РТРС не смије имати свој телевизијски ни радијски предајник на простору Федерације БиХ.

Значајан подстицај, када је у питању производња и емитовање програма Радио-телевизије Републике Српске, је иницијатива за реализацију пројекта Други програм Радија Републике Српске. Била би то лијепа, симболична награда за све досадашње напоре у протеклих тридесет година РТРС-а.

С новом технологијом, плановима и вољом у нови вијек, пред нове и савремене медијске изазове! Велика обавеза је да се и у наредним деценијама РТРС, као Јавни сервис Републике Српске, препознаје по истинским вриједностима, квалитету и традицији.

ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА

Архив РТРС.

Тошић, Милка и др. Ур. *Три боје отаџбине: Свједочења*. Бања Лука: 2022.

Три боје отаџбине: Свједочење. Ур. Милка Тошић и др. Бања Лука: РТРС, 2022.
Документарни серијал.

Четврт вијека Радио-телевизије Републике Српске. Режиер Мишо Кочић. Бања Лука: РТРС, 2017. Документарни филм.